

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

En sammanhållen landsbygdspolitik

– En argumentations- och kritisk diskursanalys av den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande 2017

A coherent rural policy

– An argumentative and critical discourse analysis of the Parliamentary Rural Committee's final report in 2017

Jennifer Botos

Institutionen för stad och land
Kandidatarbete • 15 hp
Agronomprogrammet – landsbygdsutveckling
Uppsala 2017

En sammanhållen landsbygdspolitik

- En argumentations- och kritisk diskursanalys av den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande 2017

A coherent rural policy

- An argumentative and critical discourse analysis of the Parliamentary Rural Committee's final report in 2017

Jennifer Botos

Handledare: Kjell Hansen, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Biträdande handledare: Lovisa Neikter, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Examinator: Malin Beckman, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå, G2F

Kurstitel: Självständigt arbete i landsbygdsutveckling

Kurskod: EX0523

Program/Utbildning: Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling

Utgivningsort: Uppsala

Publiceringsår: 2017

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: argumentationsanalys, diskursanalys, ansvar, den parlamentariska landsbygdskommittén, governance, handlingsutrymme, subjektsposition, intertextualitet, interdiskursivitet

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land

Innehåll

1 Inledning	3
2 Syfte och frågeställningar	5
3 Begreppsdefinitioner	6
4 Material	7
4.1 För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, Hållbar tillväxt och välfärd.....	7
4.2 Avgränsning	8
5 Teori och metod	10
5.1 Argumentationsanalys och kritisk diskursanalys	10
5.2 Validitet och reliabilitet	11
6 Näringsliv och företagande	13
6.1 Landsbygdens utvecklingspotential och brister	13
6.2 Ansvarsfördelning	15
6.3 Det lokala och det globala perspektivet.....	17
6.4 Samverkan och den samlade bilden	22
7 Slutdiskussion	24
8 Framtida forskning	26
Referenser	27
Bilagor	31
Bilaga 1: Kommitténs medlemmar.....	31
Bilaga 2. Dialogmöten	33
Bilaga 3: Remissvar.....	34

Sammanfattning

Detta arbete utgår från förändringar i samhällsdiskursen i samband med den parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande; *För Sveriges Landsbygder - En sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd?* (SOU 2017:1). I uppsatsen genomförs en analys kring hur slutbetänkandet tillskriver olika aktörer ansvarsfördelning, handlingsutrymmen och subjektspositioner. Detta har fullföljts genom att ange vilka problem och politiska förslag som kommittén identifierat. Betänkandet har analyserats med hjälp av kritisk diskursanalys och argumentationsanalys. Den kritiska diskursanalysen har gjorts med utgångspunkt i hur formuleringar och ordval har lagts upp för att sedan kunna föreslå vilken politisk verklighet som skapas genom förslagen. Argumentationsanalysens metoder har tillämpats genom att beakta argumentens trovärdighet, faktuelle innehåll och ideologiska bakgrund.

Analysen har avgränsats och i huvudsak utgått från temaområdet: "Näringsliv- och företagande". Interpellationsdebatter har undersökts för att kunna se hur politiken kring kommitténs ämnesområden har diskuterats tidigare. Remissvar från olika berörda aktörer har också vävts in för att kunna se hur några av de involverade förhåller sig till förslagen.

Slutbetänkandet har valts att analyseras för att det finns en utomvetenskaplig relevans i dokumentets innehåll. Med detta menar jag att förslagen berör människor som är verksamma och lever på landsbygden men också olika aktörer, organisationer och statliga myndigheter. Utöver detta finns betydelsen av att tränga bakom den politiska retoriken för att kunna förstå hur policies är delar som inverkar på mer övergripande samhällsstruktur och diskurser. Därmed uppfylls också en inomvetenskaplig relevans.

Utifrån kommitténs förslag genereras olika ansvarsfördelning och maktpositioner. När dessa tilldelas skapas subjektspositioner som bidrar till att olika aktörer får större eller mindre påverkan i den politiska strukturen. Detta skapar handlingsutrymmen som antingen möjliggör eller försvårar för olika aktörer att kunna påverka utvecklingen. Analysen bidrar till att visa hur dokumentet diskursivt skapar olika typer av politiskt ansvar utifrån förslagen samt hur förslagen har påverkats av andra diskurser.

Nyckelord: argumentationsanalys, diskursanalys, ansvar, den parlamentariska landsbygdskommittén, governance, handlingsutrymme, subjektsposition, intertextualitet, interdiskursivitet

1 Inledning

Så här uttalade sig ordförande i landsbygdskommittén, Johan Persson, den 4 januari 2017 i samband med att kommitténs slutbetänkande presenterades:

Vi kan inte acceptera att befolkningen i landsbygderna upplever att samhället överger dem och att det sker en fortsatt tudelning av Sverige.

Vi behöver en sammanhållen politik för att ta tillvara de resurser som finns i landsbygderna och säkerställa att det är möjligt att arbeta, bo och leva i hela landet (Persson, 2017).

Statens närvaro på vissa geografiska områden och frånvaro på andra, har visat sig ge negativa konsekvenser för svensk landsbygd. Landsbygdens utvecklingspotential har under lång tid negligerats i svensk politik och detta har skapat stora regionala skillnader (SOU 2017a:1.s.59). Utvecklingen har skiljt sig i flera avseenden mellan stad och land, bland annat i näringslivet, demografisk utveckling, innovationsförmåga samt tillgång på service och tjänster. Detta är en utgångspunkt i landsbygdskommitténs slutbetänkande (ibid.). Dessa skillnader har skapat en ökad debatt kring ett "delat land" men har också bidragit till en bredare politisk diskussion och ökad samverkan inom landsbygdspolitiken (ibid.s.225). Bland annat är den parlamentariska Landsbygdskommitténs slutbetänkande ett sådant exempel där ökad politisk samverkan har uppstått.

Näringslivet på landsbygden måste kunna fortsätta att utvecklas för att viktiga produktionsvärden och platsbundna resurser ska kunna tas tillvara på. Detta är extra viktigt i och med det nationella målet kring en fossilfri framtid, ett ständigt ökande behov av livsmedelsproduktion kombinerat med klimatförändringar (ibid.s.83). För att kunna efterleva målen kring att utveckla näringslivet så måste det även finnas en viss statlig närvaro över hela landet, en tydlig styrning, servicetillgänglighet, fungerande infrastruktur, tillgång till kompetent arbetskraft samt inriktning på hållbar samhälls- och bostadsplanering. Åtgärderna som anges i slutbetänkandet redovisar förslag som ska bidra till en mer sammanhållen politik med inriktning på hållbarhet (ibid.s.59-60).

I uppsatsen kommer jag att närma mig slutbetänkandet genom att analysera hur problem och lösningar formuleras kring landsbygd. Analysen kommer dels att fokusera på hur detta ses i det språkliga och det tematiska innehållet samt hur argument i texten är uppbyggda. Politiska ideologier och trender tenderar att avspeglas i diskursiva dokument och i politiska debatter. Med utgångspunkt i sådana formuleringar kan vi sedan få syn på sociala normer som reproduceras i ett samhälle. För att kunna se hur landsbygden framställs i

slutbetänkandet använder jag mig av en argumentationsanalys med den kritiska diskursanalysen. Den kritiska diskursanalysen tar hänsyn till språkbruket och tar sedan vidare analysen till en nivå som kan kopplas till praktiska utspel. Tillsammans med argumentationsanalysens hjälp görs en analys av argumentens logik.

2 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur den parlamentariska landsbygdskommittén formulerat de viktigaste problemen för den svenska landsbygden och de förslag till lösningar som förs fram. För att kunna genomföra analysen har jag främst fokuserat på hur betänkandet behandlat frågor kring näringsliv och företagande och utgått från följande frågor:

- Hur beskriver betänkandet problem och brister?
- Vilka förslag till lösningar anger kommittén?
- Vilka tillskrivs ansvar för att verkställa lösningarna?

I analysen kommer begreppen ansvarsfördelning, handlingsutrymme, subjektpositioner, intertextualitet, interdiskursivitet och politiska argument att spela en viktig roll. Förutom slutbetänkandet har jag också använt material från tidigare interpellationsdebatter och remissvar från berörda aktörer. Tillsammans skapar detta material en helhet som ger belägg för analys och slutdiskussion.

3 Begreppsdefinitioner

Analysen utgår från slutbetänkandet som ett *policydokument*, det vill säga ett dokument med syfte att påverka verkligheten i en särskild ideologisk riktning. Ett policydokument har politiska målsättningar som avsikt, till skillnad från *politiskt dokument* som istället avser politiska åtgärder. För att kunna förstå vilka sociala praktiker som reproduceras, hur relationer i samhället tar form och hur relationer och ansvarsfördelning föreslås är utgångspunkten därför att detta är just ett *policydokument*. *Policydokument* är viktiga att analysera eftersom att de utgör grundvalarna för den politiska verkligheten som vi alla möter och påverkas av. Förenklat kan man säga att *policy* är politikens konkreta ramverk för att ange mål och inriktning som konkreta förslag sedan bör följa. Genom en ökad förståelse infinner sig kring *policy* i dokumenten så blir det lättare att urskilja hur politikens strategier ligger till grund för hur sociala praktiker skapas och reproduceras.

Att texter av denna typ bygger vidare på tidigare texter och framställningssätt är en utgångspunkt inom kritisk diskursanalys (Fairclough 2010:94-6). Förslagen i policydokumentet har därför på flera sätt influerats av bakomliggande diskurser. Detta analyseras med hjälp av begreppen: *intertextualitet*, som bygger på tidigare texter, samt *interdiskursivitet*, där tidigare diskurser kan ses influera materialet (ibid.).

Genom att analysera texten kan jag undersöka hur olika maktpositioner och ansvarsroller skapas. Detta är alltså grunden för den *ideologikritik* som används i denna uppsats. Det ideologikritiska perspektivet används för att kunna placera policydokumentet i ett ideologiskt sammanhang. Ideologier kan i ett kritiskt diskursanalytiskt synsätt förstås genom diskursiva normer och hur de används av maktavande. För att identifiera om en diskurs är ideologisk behöver textens produktion och konsumtion studeras (Fairclough 2010c). Kopplingar mellan det skrivna och det som sker i den sociala praktiken kan då tydliggöras. På så vis så framgår även hur relationer mellan olika grupper i samhället skapas och reproduceras.

I betänkandets förslag skapas olika *handlingsutrymmen* och *ansvarsfördelningar* för de inblandade individerna och aktörerna. Utrymmen och positioner som skapas och som beskrivs i samhällsstrukturen kan också kallas *subjektpositioner*, det vill säga samhälleliga positioner som diskursen fördelar. Till dessa positioner kopplas olika egenskaper som därmed ger olika handlingsutrymmen. Handlingsutrymmen är det möjliga sättet att handla som aktör. Detta utgår från maktutövning och framställs genom samhällsdiskursen (Richardson 2010; Fairclough 2010a).

4 Material

4.1 För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd

Materialet som uppsatsen och analysen kommer att utgå från är policydokumentet *För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*¹. Materialet utgår från slutbetänkandet som har tagits fram av regeringens tillsatta landsbygdskommitté. Dokumentet togs fram i ett enat arbete mellan samtliga åtta riksdagspartier².

Det var den 25 juni 2015 som regeringen beslutade att tillsätta en parlamentarisk landsbygdskommitté. Kommittén fick i uppdrag att lämna in förslag kring en sammanhållen politik. Arbetet resulterade bland annat i 75 nya förslag som är tänkta att bidra med likvärdiga förutsättningar och att skapa långsiktig och hållbar utveckling i hela landet. I arbetet har experter från olika kompetensområden medverkat tillsammans med statliga myndigheter och olika forskningsinstitutioner. Det har hållits 14 dialogmöten runt om i landet som har involverat företrädare från statliga myndigheter, kommuner, regioner, organisationer och näringslivet³. I dessa diskussioner har totalt 800 personer lämnat synpunkter till kommitténs delbetänkande. Kommitténs företrädare har även haft kontakt med representanter för olika delar av samhällslivet genom att diskutera olika insatser för landsbygden. I arbetsprocessen har även erfarenheter från landsbygdspolitik i Finland, Norge, Storbritannien och Kanada tagits in (SOU 2017:1a.s.58).

Förslagen som har tagits fram ska bidra till framtidstro och optimism för hela landet. Kommitténs åtgärdsförslag togs fram utifrån tre huvudsakliga mål. Dessa var följande:

1. Lika förutsättningar för medborgare, oavsett var dessa väljer att arbeta, bo och leva.
2. Att öka landsbygdernas förmåga att ta till vara på företagsamhet och sysselsättning på ett långsiktigt hållbart sätt.
3. Öka möjligheterna på landsbygderna att skapa en god utveckling av samhällsekonomin (ibid.s.59-60).

¹ *Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*: Kallas här efter för slutbetänkandet eller betänkandet.

² Se bilaga 1 för kommitténs medlemmar

³ Se bilaga 2 för deltagare i dialogmöten

Sammanfattningsvis ska denna målbild kunna bidra till att förbättra möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd på landsbygden. Politiken ska gynna hela landet och kommittén vill genom förslagen också motverka motsättningar mellan stad och land. På så vis ska positiva samhällsekonomiska effekter uppstå, som också ger stärkt konkurrenskraft för hela Sverige. Förslagen har tagits fram inom följande åtta delområden:

- Näringspolitik
- Digitalisering och transportinfrastruktur
- Kompetensförsörjning
- Bostadspolitik och samhällsplanering
- Tillgång till service, välfärd och kultur
- Statlig närvaro
- Styrning och samordning
- Civilsamhället

På samtliga områden ges förslag på åtgärder, en redogörelse kring hur målbilden är utformad samt vilka effekter och konsekvenser förslagen kan ge (ibid. s.21).

I mitt material ingår även interpellationsdebatter och remissvar från berörda aktörer. Dessa används för att tydligare kunna visa hur de ideologiska argumenten utformas.

4.2 Avgränsning

På grund av utrymmesbegränsning i uppsatsen så har möjligheten inte funnits att redogöra för slutbetänkandets samtliga åtta temaområden. I analysen har jag valt att fokusera på temaområdet "Näringsliv och företagande". Detta område har valts eftersom att slutbetänkandet i sin helhet knyter samman till just förslagen som anges i detta kapitel. Slutbetänkandets förslag fungerar, enligt kommittén, som synergieffekter och blir därför inte lika effektiva var och en för sig (ibid.s.228). Det har därför varit av vikt att läsa och ta del av flera temaområden för att kunna se helheten i dokumentet.

Näringslivet i landsbygderna ses som en viktig del i arbetet för att kunna främja landsbygdsutvecklingen (ibid.s.12). Eftersom att Näringsliv och företagande är en viktig del för utveckling återkommer flera av förslagen till just denna del av dokumentet. Avgränsningen gör därför att utelämnandet av andra viktiga insatser för landsbygdens utveckling blir färre i uppsatsen. Detta har avgjort varför jag valt att utgå från detta som huvudområde.

Analysen har sedan genomförts med hjälp av kritisk diskursanalys och argumentationsanalys. Metoden har hjälpt mig att koppla ihop hur olika positioner i samhället skapas utifrån betänkandets formulerade problem och förslag.

5 Teori och metod

I uppsatsen närmar jag mig slutbetänkandet genom att analysera det språkliga och det tematiska innehållet, genom att redogöra för hur problemen beskrivs samt vilka förslag som ges för att åtgärda dessa. Förhoppningen är att kunna besvara vilka olika ansvarsroller som tillskrivs vem eller vilka genom texten. Argumentationen för hur olika typer av förslag angående styrningsformer och vilka ansvarsutkrävande roller som utdelas kommer också att analyseras.

Genom att närma mig slutbetänkande genom ett språkligt perspektiv kan underliggande politiska åsikter, tillsammans med hur olika sociala och kulturella praktiker reproduceras, förstås på ett tydligare sätt. Den kritiska diskursanalysen tar hänsyn till språkbruket och kopplar sedan ihop språkval, teckentolkning och betydelseinnehåll. Argumentationsanalysens redskap hjälper mig att tolka argumentens trovärdighet och hållbarhet.

5.1 Argumentationsanalys och kritisk diskursanalys

Att analysera argumentens uppbyggnad är av relevans då detta kan kopplas samman med politiska ideologier och därmed politiska målsättningar. Förslagets belägg har analyserats utifrån argumentens formuleringar, budskap och relevans som sedan kan kopplas till det ideologiska ursprunget. Tolkningen av argumenten kommer att utgå från vad textens avsändare har velat framföra (Björnsson et.al, 2009; Bergström, 2012:136-137). Denna typ av analys har sedan kompletterats av andra analytiska verktyg, som retorik och språkbruk. På så vis skapas en bättre förståelse kring vad avsändarens avsikter är och vilka effekterna på mottagarna blir.

För att kunna analysera slutbetänkandet utifrån ett socialkonstruktivistiskt synsätt har jag låtit mig inspireras av Norman Fairclough's kritiska diskursanalys (Winther-Jørgensen, & Philips, 2000). Diskursanalysen ger utrymme för att behandla textens innehåll och språk, något som blir centralt då skriften reproducerar diskursen och den sociala praktiken (Bergström, 2005).

Vissa nyckelord framkom i betänkandet som kunde analyseras utifrån deras värdeaddning och har därför kunnat ingå som verktyg för att kunna styrka analysens belägg. Frekvensen av dessa ords förekomst har sammanställts och har ibland valts ut för att de är intressanta utifrån problem och förslag. Då de utvalda orden ibland har förekommit som sammansatta ord med andra så har dessa subtraheras från det ord som jag har önskat att räkna. Exempelvis så har

ordet "utveckling" återkommit i dokumentet men när detta ord har ingått i ett annat, exempelvis "tjänsteutveckling", så har det ej inkluderats i mina beräkningar.

Sammantaget blir analysen utförd på både mikro- och makronivå. På mikronivå är textens meningsbyggnader, ordval och retorik i fokus. På makronivå diskuteras hur texten har byggts upp i ett diskursivt sammanhang. Utöver slutbetänkandet så har remissvar samt interpellationsdebatter tillsammans återgivit den sociala och kulturella praktiken kring landsbygden.

Enligt Fairclough kan avvikelser från en social norm formuleras som "fel" i samhället, där "fel" kan till exempel syfta på sociala orättvisor (Fairclough 2010b). I denna uppsats skriver jag "problem" eller "brister" istället för "fel". Vad som menas med social norm utgår från att alla värderingar och kunskap utgår från en bestämd grupps uppfattning (ibid.). I min analys ses slutbetänkandets förslag som åtgärder på de samhällsproblem eller brister som pekats ut. Fairclough anser att "fel" i samhället förutsätter att detta uppmärksammas via forskning. Forskningen, i detta fall analysen av policydokumentet, är utformad efter att kritiskt granska och ta ställning till politiska förslag som kan ses i texten (jfr Fairclough 2010a.s.225 ff).

Min analys går igenom olika politiska strategier och förslag som ska lyckas avhjälpa problem och brister i samhället. På så sätt kan dessa problem komma att undvikas och skapa verktyg för att kunna göra samhället bättre (jfr Fairclough 2010a).

5.2 Validitet och reliabilitet

Reliabilitet uppstår i denna studie genom att jag i texttolkningen redovisar sakligt för de motiveringar och argument som framförs (Bergström, 2012.s.133). Validitet och reliabilitet uppstår i och med att uppsatsen följer mitt syfte och mina frågeställningar. Då kan även mitt resultat anses vara tillförlitligt.

Som forskare i denna studie så är jag både mätinstrument samt uttolkare av materialet. Analysen består dels av en kvantitativ del där ordfrekvensen har ingått och dels en kvalitativ analys. Genom min metod har jag funnit begrepp i materialet och genom deduktiva verktyg så blir även reliabiliteten lätt att utvärdera. Genom att förmedla en transparent hållning till materialet och analysmetoderna så kan jag försäkra mig om att arbetet förblir tillförlitligt. Enligt Carlsson påverkas validiteten av hur väl presentationen görs av

beskrivningar, analysmetoder och hur olika kategoriseringar i arbetet sker
(Carlsson, citerad i Larsson et.al, 2005).

6 Näringsliv och företagande

6.1 Landsbygdens utvecklingspotential och brister

Som en helhet i betänkandet så framgår det att landsbygden står inför både utmaningar och framtida möjligheter. I ett framtidsscenario återfinns landsbygdens platsbundna resurser som en viktig komponent för utveckling. Kommittén konstaterar att det är viktigt att ta till vara produktionsvärden i landsbygderna och lägger fram förslag för att åstadkomma detta (SOU 2017:1a. s. 264).

Förslagen innehåller bland annat åtgärder för ökad tillgång på kompetent arbetskraft, bättre kommunikationsmöjligheter och mer finansiella och kunskapsbaserade stöd från aktörer på olika nivåer (ibid.s.13). Resurserna på landsbygden har en unik utvecklingspotential, i synnerhet på en global marknad (ibid.s.86). Innovationer som kan skapa nya produkter, exportcentra som kan främja ökad export och en mer närvarande statlig service är viktiga inslag i förslagen. Förslag som dessa ska avhjälpa brister som finns på landsbygden. Detta bidrar till en mer sammanhållen politik och till en ny diskurs som motverkar motsättningar mellan stad och land (ibid.s.225).

Problem och brister är beskrivna i slutbetänkandet utifrån landsbygdens tillkortakommanden, inte stadens. Förslagen ska alltså bidra till att avhjälpa det som ses som bristfälligt och utgår då från problem som befinner sig på landsbygden. Klyftan mellan stad och land beskrivs också som ett av problemen, genom att motverka denna klyfta så kan samhället uppnå samhällsekonomiska vinster och stärka konkurrenskraften (ibid.). Förslagen och argumenten för dessa åtgärder har lagts fram för att både övertyga stad och land. Med detta menar jag att förslagen är åtgärder som ska påverka landsbygdens tillkortakommanden men som även ska kunna bidra till en gemensam samhällsnytta för hela landet. Detta bidrar till en ny politisk ordning där landsbygden inkluderas som en viktig resurs för samhällsutvecklingen. I tidigare politiska dokument där landsbygden har beskrivits, exempelvis i Landsbygdsprogrammet, beskrivs istället landsbygden utifrån vad som saknas (se t.ex. Hansen & Waldenström, 2013; Livsmedelsekonomiska institutet, 2006). I slutbetänkandet beskrivs dels landsbygdens resurser som något som kan bidra till framtidens lösningar, framförallt i klimatpolitiken. Detta är till viss del en förändring på nationell nivå kring hur förhållningssättet ser ut gentemot landsbygden. Bristerna förklaras i vissa delar av dokumentet och utgår från den utveckling som tidigare har skett genom storskalig produktion och urbaniseringstrender. Denna utveckling har skapat ett tudelat land, bland annat genom att näringsliv

och service inte har utvecklats i samma takt som i städerna. Beskrivningen av de problemen som finns på landsbygden förklaras istället genom de brister som finns i offentlig- och kommersiell service och dess frånvaro. Detta neutraliseras genom att jämföra med stadens liknande problem, exempelvis genom att beskriva storstädernas serviceproblem i miljonprogrammen. Miljonprogrammen tas in som en parallell eftersom diskussionen i den offentliga debatten har uppmärksammat dessa brister i miljonprogrammets serviceutbud (ibid.s.59).

Beskrivningen av landsbygden präglas därmed inte enbart av vad som saknas, det blir istället ett försök till att integrera stad och land genom att försöka peka ut liknande problematik oavsett område. Tidigare diskurs, som kan ses i exempelvis Landsbygdsprogrammet, har i sin retorik beskrivit landsbygden som bristfällig och på så sätt även tydliggjort en klyfta mellan stad och land (Heed, 2014). Genom att istället, som i slutbetänkandet, använda en retorik som för fram både för och nackdelar med landsbygden och dessutom dra paralleller mellan stad och land så visar detta policydokument på en vision som strävar efter att kunna sammansvetsa stad och land.

Målsättningarna som ska ge en sammanhållen politik förstärks även genom att förslagen som föreslås ska gynna både stad och land. Kapitlet Näringsliv och företagande inleds med att beskriva landsbygdens nuvarande vitala företagande och diversifierade näringsliv, något som beskrivs som positiva värden. Denna beskrivning övergår sedan till att belysa vilka brister landsbygdens näringsliv har. Landsbygdens tillkortakommanden beskrivs i jämförelse med städernas förutsättningar och påminner därför om den tidigare diskursordning som sågs i Landsbygdsprogrammet. Texten för fram bristerna genom att nämna att låga markpriser och lägre löner är mer förekommande på landsbygden än i kunskapsstäta miljöer, som då syftar på städernas tillgång på kunskap (ibid. s.69).

Texten uttrycker även vad *landsbygdens nackdelar* (ibid.) är och detta medför att landsbygden framställs som ett problem i sig själv. Nackdelarna som nämns ges som ett attribut till just landsbygden och där landsbygdsområden ses som en homogen plats. Denna beskrivning görs trots försök att sära på olika landsbygdsområden genom att definiera olika typer av glesbebodda områden. I förslagen finns nämligen ett paket för näringslivet i kommuner med extra stora utmaningar, där extra stora åtgärdsplaner för 23 utvalda kommuner anges (se ibid.s.14). Dessa brister blir därför särdrag som skiljer landsbygden från staden. Denna bild förstärks genom att beskriva stadens karaktärsdrag parallellt med skildringen av landsbygdens problem.

När man undersöker texten så framkommer formuleringar och ordval som också framhåller landsbygden brist på kompetent arbetskraft. Exempelvis att landsbygden beskrivs ha en för liten tillgång på utbildad arbetskraft:

Både den privata och offentliga sektorn har också svårt att hitta personal med rätt utbildning. Det finns också en brist på personer med högre utbildning. Något som gör det svårt att attrahera kunskapsintensiva verksamheter till landsbygderna (ibid.s.16).

Eftersom sammanhanget och bakgrunden till denna utbildningsbrist inte ges så tillskriver man landsbygden tillkortakommanden som något som per automatik tillhör landsbygden som område. Tidigare strukturella åtgärder hade kunnat beskrivas i anslutning till resonemanget och på så sätt tydliggjort bakgrunden. Orsakerna till bristerna döljs i och med denna typ av formulering (Heed, 2014).

6.2 Ansvarsfördelning

Utvecklingen gör att företagen för att utvecklas bör ha en god förmåga att ta till sig nya influenser och kunskaper. De måste kunna samspela med de aktörer lokalt, nationellt och globalt som kan bidra med kunskaper och pengar till utveckling av tjänster, produkter och produktionsprocesser samt kunskaper om hur de når marknaden (SOU 2017:1a.s.73).

Ovanstående är ett exempel på hur företagandets utveckling på landsbygden ofta beskrivs i slutbetänkandet. Formuleringar som denna är intressanta då det är "utvecklingen" som förutsätts skapa det framgångsrika företagandet på landsbygden. Genom att formuleringen sker på detta sätt så framstår "utvecklingen" som ett subjekt. Subjektet i detta stycke borde istället rimligtvis vara de aktörer som faktiskt ska bidra med utveckling eller vilka som har fått ansvaret för detta. De som föreslås åtgärda detta är företagarna själva, det syns bland annat i nedanstående citat:

I synnerhet för solo- och småföretagare i glesa strukturer blir det avgörande hur man utvecklar sina relationer, nätverk och samarbeten på distans. Det gäller både för dem som vänder sig till en internationell marknad och för dem som producerar varor och tjänster för en mer näraliggande marknad (SOU 2017:1a.s.73-74).

Ordet "utvecklad" normaliseras därmed till ett substantiv (Bergström & Boréus 2012.s.391-9). Det här fenomenet har även påträffats i flera andra formuleringar i texten då exempelvis beskrivningen av "globaliseringen", "specialisering" och "digitaliseringen" görs på liknande sätt (SOU 2017:1a.s.14 & 98). Detta innebär att man gömmer undan de aktörer som finns bakom dessa processer. Åtgärdsförslagen för detta blir otydligt och

ansvarsrollen hos aktörer som står bakom åtgärderna för utveckling blir dolda. Ansvarsfördelningen blir därmed tilldelad de företagare, stora som små, att kunna ta till sig kunskaper, nya influenser och ett internationellt nätverk för att kunna utvecklas.

Vilka som ingår i detta nätverk och hur detta sammanstrålande ska ske mellan det lokala och det globala beskrivs inte mer utförligt. Förslag kring hur landsbygdsföretagande ska kunna göras globalt attraktivt beskrivs kunna åtgärdas genom att företagarna i glesa strukturer tar tillvara på kunskap och nätverk i den globala sfären (SOU 2017:1 a.s.73-74). Här skiljer sig förslagen utifrån andra temaområden i betänkandet, exempelvis i området "Styrning och organisering av landsbygdspolitiken", där istället staten tar på sig en övergripande och tydligt ansvarstagande roll för att kunna styra och organisera landsbygdspolitiken (ibid.s.193 ff). De förslag som ges är att staten ska kunna underlätta för tillgång till finansiellt kapital till företag, innovation genom "förnyelse- och innovationsfrämjande insatser", vilket ska ske genom innovationscentra. Det utlovas även en "hållbar utveckling av platsbundna verksamheter", "näringslivspaket till landsbygder med särskilt stora utmaningar" och "kunskapsutveckling om näringsliv i landsbygderna" (ibid.s.75). Servicegaranti ska också utlovas vid handläggning av myndighetsärenden, vilket också blir en del i det myndighetsutlokaliserandet som har kritiserats av flera ansvariga myndigheter ⁴. Handlingsutrymmet för aktörer som vill bidra med utveckling i landsbygden måste därför anpassas till dessa typer av yttranden som i dagsläget inte ger några konkreta strukturer att förhålla sig till. Till viss del begränsar denna nya diskursiva ordning även hur aktörer ska uppträda eftersom att de styrs på ett annat sätt, men ska uppnå samma målsättningar.

Kritik i remissvar har framkommit kring denna otydlighet vad gäller vilka de inblandade aktörerna är i sammanhanget. Exempel från detta kan ses från myndigheter som har fått ett tydligt tilldelat ansvar i olika förslag ⁵. Detta kan ses som ett uttryck i policydokumentet där det som skrivs inte är förenligt med det som sker i praktiken. De tillänkta ansvarsfördelningarna inom flera områden blir därför också motsagda och den diskursiva ordningen blir till viss del demonterad.

Argumentationen för målsättningarna ses ha lånats från olika inblandade politiska ideologier. Ibland saknas en gemensam beskrivning av målet då det saknas definitioner på vilka åtgärder som faktiskt ska tillämpas. Ett exempel på detta är när olika remissinstanser anser sig ha olika definitioner av vad som egentligen är "likvärdig tillgång till service" (jmf. Interpellation 2016/17:380).

⁴ Se bilaga 3.

⁵ Se bilaga 3.

Detta bidrar till att problemen och bristerna blir svåra att finna exakta lösningar på. Argumenten för att skapa likvärdig servicetillgång finns i dokumentet och föreslås genom att stärka näringslivet. Men hur denna servicetillgång ska se ut och om den skiljer sig mellan olika delar av landet definieras inte. Detta i sig bidrar också till försvårande möjligheter att samordna myndigheter och aktörer för att avhjälpa problemen.

6.3 Det lokala och det globala perspektivet

Många av förslagen som rör ett förbättrat företagsklimat på landsbygden beskrivs utifrån att kunna expandera marknadsandelarna och att produktutveckla nya innovationsrika produkter. På så sätt kan landsbygden konkurrera på nuvarande marknader. Detta beskrivs i åtgärder där också en ökad export ges som förslag på landsbygdens gleša strukturer, som då är problemet. Exempel på detta ses ibland annat detta citat från betänkandet:

Till landsbygdernas nackdelar hör höga transportkostnader och sämre tillgång till service. Det är också svårare att hitta efterfrågad arbetskraft i befolkningsmässigt mindre lokala arbetsmarknader och tillgången till finansiellt kapital är mer begränsad än i täta regioner. Många gleša och mycket gleša landsbygder har stora demografiska utmaningar, med stor andel äldre. Det gör det svårare för företagens generationsskiften och vid nyanställningar (SOU 2017:1a.s.69).

Förslagen kring ökad export motiveras genom att "globaliseringen" och "specialiseringen" ställer stora krav på näringslivets förmåga (ibid.s.13). Genom att använda orden som substantiv istället för adjektiv (jfr "specialiserad och globaliserad") så behöver inte heller någon ansvarig aktör att redovisas för detta fenomen (Fairclough, 2010a). Den globaliserade ekonomin påverkar svensk landsbygd och detta är inte något särskilt kontroversiellt i sig (Heed. 2014.s.19). Det är inte ovanligt att industrier läggs ned för att de flyttas på grund av konkurrens utifrån. Detta kan jämföras med Landsbygdsprogrammets liknande strategier som föreslår ökad global handel (ibid.). För att föreslå åtgärder på detta problem så ger slutbetänkandet lösningar som att öka exporten:

Ökad export är av betydelse för att stärka näringslivets konkurrenskraft (SOU 2017:1a.s.14).

I dokumentet stöds internationaliseringen utifrån att bland annat ta in framtidsbedömningar och prognoser från OECD⁶. Hänvisningar till OECD-rapporter är i sig även ett uttryck för att en tydlig politisk (makt)förskjutning kan identifieras. Textens förhållningssätt till internationaliseringen ses bland annat i förslagen där beskrivningar finns på hur det lokala måste förhålla sig

⁶ OECD=Organisation for Economic Co-operation and Development.

till det globala. Exempelvis finns formuleringar om att det är av stor vikt att aktörer har förmågan att ta till sig kunskap och ingå i ett globalt nätverk för att utvecklas (Ibid. s.73).

“Aktörer” som ska nås på lokal, nationell och global nivå återkommer som en viktig del i det nätverk som lokala företagare måste ansvara för att ta kontakt med. Vilka som innefattas i den globala spelplanen som “aktörer” är dock inte tydligt uttalat. Handlingsutrymmet och vilka subjektpositioner som skapas blir därför också svåra att härleda. De lokala aktörerna måste ta ett större ansvar eftersom förutsättningen för att utvecklas bygger på att ta ansvar över både kompetensförhöjning, kontaktnät och nya influenser i det globala. Textens formuleringar och argumentation för detta förutsätter att detta ska vara en lösning som passar samtliga landsbygdsområden och företagare. Förslagen kan dock tyckas missanpassade då landsbygdsföretag i stor utsträckning ser olika ut med olika inriktning. Eftersom förslagen konstrueras efter att landsbygdsföretagande är utformade på ett specifikt sätt så blir åtgärderna ibland missanpassade. Här finns även en lånad attityd från tidigare landsbygdsstrategier och från andra länders landsbygdsolitik, där förslagen är utformade efter en typ av landsbygdsföretagande och inte ta hänsyn till den diversitet som finns (ibid.s.58). Förslagen och de beskrivna problemen i betänkandet har därför utgått från andra diskurser som därmed har påverkat språkbruk och förslag (Bergström & Boréus 2012:164). Argumentens rationalitet samt förslagets hållbarhet kan därför tyckas legitim eftersom att globaliseringen upptar en stor del av svensk handel och är en etablerad diskursordning. Nedan ges ett exempel där företagets roll ses i en globaliserad värld. Texten beskriver hur lokala företagare ska ta på sig rollen och positionera sig i ett globalt sammanhang:

Företagen måste kunna samspela med aktörer lokalt, nationellt och globalt, aktörer som kan bidra med kunskaper och pengar till produkt- och tjänstutveckling (SOU: 2017b.s.5).

Språkbruket i ovanstående utdrag är tydligt förankrad till den politiska ställning som slutbetänkandet väljer att förhålla sig till, nämligen den att export och global handel är något eftersträvanvärt. Detta förhållningssätt förstärks genom användningen av ordet “måste” som används i samband med flera utav förslagen. När landsbygden beskrivs att ha en bristande global handel kan detta sammanföras med att detta är en tydlig brist som glesa strukturer har. Detta kan sedan kopplas till hur landsbygden förs samman med sina brister och problem. Eftersom att det inte heller finns någon modalitet i detta stycke, då varken ”kan” eller ”möjligtvis” används med ordet “måste”, så blir den tydliga utgångspunkten att detta problem måste åtgärdas. Anspråken på en global marknad är också viktig som strategi för att politiskt och ekonomiskt kunna klara många utav förslagen och målsättningarna. Detta ses inte som någon unik

strategi i just detta policydokument, eller inom förslagen för detta temaområde, det återfinns även i andra samtida dokument för policyutformning och policystyrning (jmf. Livsmedelsstrategin, 2017). Detta kan då stärkas genom att globaliseringen är en diskurs som står över landsbygdens problematik.

Förslagen blir tydliga exempel på hur politiska maktpositioner och ansvarsfördelning förskjutits och skapat nya positioner utifrån en diskurs om det globala. Att både slutbetänkandet och Livsmedelsstrategin (ibid.) skriver förslagen utifrån globaliseringen, visar på att texterna är influerade av en global omvärldsbild och hegemonisk ordning. Detta gör att den sociala och kulturella praktiken på landsbygden måste förhålla sig dels till de egna problemen men också till globaliseringen. Globaliseringen blir en diskurs som skapar rådande strukturer och utgör ramarna för handlingsutrymmet (Fairclough 2010:455– 477).

I flera stycken i texten ses även influenser av tidigare politiska texter och diskurser som har kommit från ett ofrånkomligt system genom internationalisering. Den globaliseringsprocess som finns närvarande måste därför anpassas till den nationella politiken som både finns inom handel och inom ekonomiska system (Fairclough 2010:455– 477). Ansvar och makt blir, i och med globaliseringen, då svårt att härleda till en aktör. Den aktör som tillförordnas makt kan oftast osynliggöras då det inte är ovanligt att makthavare och aktörer som påverkar strukturerna finns utanför det nationella synfältet.

Eftersom att globaliseringen möjliggör de långa avstånden så blir därför flera nivåer av makt genomförbart. Makt och inflytande kan befinna sig i transnationella organisationer, företag och nationella enheter som därför gör detta system svårt att granska. Flernivåstyrning är även kallat för *multi-level-governance* och kan ses som en del av *governance* (Hedlund & Montin, 2009). *Governance* innebär att centralstyrningen (government) har skiftat till en mer interaktiv styrning där flera olika aktörer samverkar från olika håll för att lösa komplexa problem. Begreppet är emellertid omtvistat och kan dels syfta till att styrning numera har blivit mer transnationell men det kan också innebära att brukare och medborgare från civilsamhället har fått en större roll i politiken, detta tillsammans med att en lokal organisering förstärkts. Det sistnämnda är även kallat *local governance* (ibid.). Till viss del kan en interaktiv styrning som detta bidra till att större politisk legitimitet om beslut förankras på samtliga nivåer men det kan också skapa en förtroendekris till de demokratiska processerna. Det bristande förtroendet medför då att politiken inte synliggör beslutsprocesserna och utför dessa allt för långt ifrån medborgarna. Ansvarsutkrävandet blir begränsat samtidigt som en ökad styrning av självständiga frivilligorganisationer kan skapa problem (Hedlund & Montin 2009.s.26 ff.).

Genom att förslagen i betänkandet underbyggs genom argument från en global diskurs som är lånad från ett förhållningssätt som kommer från hur andra texter har konstruerat landsbygden, så är det alltså bakomliggande diskurser som hjälper till att motivera åtgärdsförslagen. Detta kan kopplas till både intertextualitet och interdiskursivitet. Intertextualiteten bygger i detta sammanhang vidare på tidigare texter, såsom Landsbygdsprogrammet och Livsmedelsstrategin (Heed, 2014). Interdiskursiviteten ses komma från andra diskurser, såsom globaliseringen (Fairclough 2010:94-6).

Den interaktiva styrningen erbjuder flera politiska aktörer tillträde till en global arena för att få inflytande i politisk styrning. Ansvarsfördelningen och handlingsutrymmen blir dock svåra att identifiera. Vilka subjektpositioner som skapas för de lokala företagarna i denna globala kontext blir därför omfattande och komplext att beskriva. I betänkandets förslag finns en diskussion som visar hur ansvarsfördelning och makt speglas och har förskjutits i och med globaliseringen. Ansvarsfördelning till det lokala kan också kopplas i denna diskussion till just *governance*.

Medborgare och brukare på landsbygden har ett tydligt inslag i åtgärdena kring "Näringsliv och företagande". Detta framgår genom att exempelvis småföretagare genom förslagen ska kunna ta del av och vara öppna för ny kunskap och innovativa lösningar (SOU 2017:1a. s.73). Men också genom förslag som underlättar för samverkan mellan ideell, privat och offentlig sektor så att lokalt inflytande kan ta större plats i beslutsfattandet (ibid.s.22).

Förslag om att öka ekonomiska bidrag till landsbygden genom bland annat "Landsbygdsprogrammet" ska också stimulera lokala brukare och medborgare att utveckla sina idéer. Detta innebär en allt större och betydande maktposition men också ett större ansvar för lokala aktörer. Subjektpositionerna för det lokala civilsamhället präglas därför av ett större ansvarstagande för att kunna hävda sig på en global marknad och för att kunna ta del av dessa stöd. Om stöden inte omvandlas på ett önskvärt sätt blir det däremot svårt att utkräva ansvar från någon specifik aktör (Hedlund & Montin, 2009). Brukare och medborgare får även en tydligare lokal organisering och denna roll blir mer framträdande då det framgår i betänkandet att landsbygdens lokala engagemang och starka föreningsliv är betydande för utveckling. I förslagen ska staten bidra till att stärka arenor på olika nivåer som underlättar dessa typer av samarbeten. Även detta kan ses som en del i *governance*, där processer som underlättar samverkan främjas genom förslagen. Staten får i denna typ av styrning mindre makt och inflytande men det blir också en resursbesparing som då bidrar till en effektivisering av statliga medel (Rothstein, 2010).

Problemen som målas upp genom betänkandet tycks i många fall lösas med ekonomiska bidrag. Ett exempel är att Leadermetoden⁷ föreslås göras rikstäckande. Detta är också i linje med så kallat *local governance* och är till för att engagera flera grupper av samhället. Här är argumentationen främst att förslagen ska kunna bidra till att fler unga och personer med invandrarbakgrund ska kunna hjälpa till med att hitta lösningar för landsbygdsutveckling (SOU 2017:a.s.22). Stödåtgärder som dessa motiveras av staten genom att detta skapar en närmare dialog och samverkan mellan allmänhet och stat. Det blir också ett sätt att skapa integrationsmöjligheter. Förslagen som främst innefattas av Leadermetoden bidrar till att ansvarsrollen och makten förskjuts mer åt det lokala. Leadermetoden har mött kritik kring att det byråkratiska arbetet förläggs på lokal nivå och detta har gjort att många brukare av metoden hoppar av (Jordbruksverket, 2010). Samtidigt har också en orättviseaspekt i detta system visat sig då vissa områden inte har haft tillräckligt många engagerade för att kunna söka stöd. Det har också framkommit att resursstarka individer oftast är de som söker dessa stöd (SLU, 2010.s.175). De politiska målen blir därmed uppfyllda genom ideellt engagemang. Detta premieras genom ekonomiska bidrag och är förenligt med EU:s målsättningar. Medborgare på landsbygden får därför en tilldelad subjektposition som förutsätter att hen frivilligt engagerar sig för att uppnå politiska syften. Det skapar också en tro hos medborgarna att deras handlingsutrymme ska kunna påverka deras personliga visioner genom det frivilliga arbetet (Heed, 2014). Detta kan då antingen leda till ett ökat lokalt styre eller till en medveten eller oförutsedd effekt som gör att ansvarig myndighets styrning minskar (Hedlund & Montin 2009, s.7ff). Eftersom civilsamhället får en större roll kring besluten så förutsätts det också att ett visst ansvar finns inom samhället. Detta skapar subjektpositioner till civilbefolkningen som förutsätter att det lokala engagemanget finns och att detta måste bidra till att landsbygden utvecklas. Beroende på om ett samhälle har fler eller färre engagerade invånare så skapar detta i sin tur också olika handlingsutrymmen för invånarna. Alltså kan man säga att de olika handlingsutrymmen och subjektpositionerna påverkas starkt utefter bygdens drivkraft.

Ekonomiska stödåtgärder kan också skildra den problembild som texten målar upp kring landsbygden. Ett ekonomiskt stöd är till för att åtgärda bristerna. När förslagen skildras undviker texten att sätta in landsbygden i hela samhällsstrukturen. När ingen bakgrund ges till att tidigare strukturomvandlingar är skälet till dessa förslag, skapas en bild av att landsbygdens brister kommer från landsbygden själv och bygger på dess

⁷ Leader är en metod för att utveckla områden utifrån lokala förutsättningar. I varje område tar privat, ideell och offentlig sektor gemensamt fram en lokal utvecklingsstrategi.

karaktärsdrag. Detta går även att jämföra med Landsbygdsprogrammets beskrivning av landsbygdens brister (se t.ex. Hansen och Waldenström, 2010).

6.4 Samverkan och den samlade bilden

De politiska förslagen återger ett förhållningssätt som beror på den nyliberala diskursen som minskar det statliga ansvaret (Boréus, 1994). Detta ansvar och inflytande har allt eftersom även övertagits från det statliga på nationell nivå till överstatliga och mellanstatliga organ utanför nationella gränser. Men det har också lett till att vissa av förslagen i betänkandet har givit staten en minskad ansvarsroll som då istället har givits till det lokala genom samverkan mellan det lokala, privat och offentlig sektor. Statens närvaro finns istället med genom förslag såsom att statliga myndigheter föreslås utlokaliseras till landsbygden. Statens minskande roll och de lokala aktörernas ökade handlingsutrymme går i linje med *local governance* och med den nyliberala diskursen (Hedlund & Montin, 2009). Detta är ett sätt för staten att skjuta ifrån sig ansvaret och genom retorik, som till exempel "ökad samverkan", uppfattas mer handlingskraftig och pragmatisk i sitt sätt att styra. Det huvudsakliga problemet (strukturen) blir på detta sätt osynliggjort. Problemet ska lösas genom att lägga ansvaret på bland annat landsbygdsbefolkningen (Heed, 2014). Genom denna typ av styrning så kan staten bestämma målsättning och politisk riktning, samtidigt som medborgarna fortfarande har rätt till att utkräva ansvar och påverka mandat i det offentliga genom att rösta och på så sätt kunna förändra (Hedlund & Montin 2009).

"Samverkan", "sammanhållen" och att "samordna" blir ordval som frekvent återkommer och tilldelas därför en nyckelroll i sammanhanget. "Samverkan" verkar stå ut som en genomgående politisk paroll som även kan ses i andra politiska dokument (se t.ex. SOU 2003:126; Tillväxtverket, 2012-15). Samverkan kan oftast kopplas samman med positiva förändringar och har tillsammans med "välfärd", "hållbar" och "utveckling" förekommit i dokumentet som ledord. Ordval som dessa ger en marknadsorienterad prägel då åtgärderna i kapitlet kring näringsliv och företagande bland annat beskrivs med dessa ord. Framtidens problem föreslås mötas genom politiska mål samt nya ekonomiska krav (ibid. s. 69).

Ordet "samverkan" förklaras enligt ordlistan med ett arbete som innefattar att flera personer går samman för att arbeta mot en gemensam målsättning (Saob, 1964). På så vis så måste politisk aktivitet träda över eller mellan vissa gränser. Samordning kan etymologiskt tolkas som de strukturer som möjliggör till samarbete. Samordning och samarbete kan därför tänkas resultera i ordet samverkan som då möjliggör för samtliga aktörer att arbeta mot ett gemensamt mål. Ordvalet förekommer i samtliga temaområden.

Ordet “samverka” tillsammans med “samverkan”, “samverkans-” och “samverkar” förekommer totalt 34 gånger i kapitlet. Även “sammanhållen” förekommer i denna del totalt sex gånger som en jämförelse. Detta kan än en gång förklaras med begreppet *governance* och att staten i och med detta numera har tvingats eftersträva en annan strategi för att få samman samtliga aktörer. Det kan även förklaras utifrån statliga resursbrister och med att en eftersträvan mot en hållbar framtid innefattar konsensus i besluten mellan samtliga parter (Hedlund & Montin, 2009). Eftersom maktpositioner och ansvar har portionerats ut till fler aktörer i och med olika typer av *governance* så kan även det nya politiska samspelet speglas i det språk som används. Att samverka i politiken har blivit ett viktigt redskap och detta kan bland annat återfinnas i nedanstående utdrag:

Samverkan är viktig för en innovativ utveckling. Det gäller samverkan mellan företag både inom branscher och mellan branscher samt samverkan i kontakter med kunder och leverantörer (SOU: 2017:1 a.s. 80).

Från att ha fört en mobiliserande politik som har varit centraliserad, exempelvis som den svenska regionalpolitiken, erbjuds här dialog och samverkansformer som ett alternativt arbetssätt.

Språkbruket kring “samverkan” har dels setts i betänkandet men har också förekommit återkommande i interpellationer där liknande landsbygdsfrågor har diskuterats (jmf. Interpellation 2016/17:414 & 2015/16:425). Arbetssätten inför slutbetänkandet har också innefattat dialogmöten och bjudit in till interaktiv styrning som har hjälpt till att samordna det lokala med det offentliga.

7 Slutdiskussion

Ansvarsrollerna fördelas på olika sätt i slutbetänkandet och tilldelas olika aktörer såsom privat sektor, offentlig sektor och ibland även civilsamhället. Detta leder i min analys till hur en större sammanhängande diskussion kring ansvarsroller och olika maktmarkörer görs tydliga samt skapar olika handlingsutrymmen. Det är från tidigare text, genom intertextualitet, som vissa av förslagen har utformats. Bland annat kan influenser från överstatliga och mellanstatliga organ ses i texten och i språkbruket.

Interdiskursiviteten har setts i dokumentet genom att influenser från globaliseringens överordnade roll har påverkat beslut och hur man beskriver landsbygden. På så sätt tydliggörs även landsbygdens problem och brister eftersom att globaliseringen ofta utgår från staten som referenspunkt till utveckling.

I denna analys har en minskad ansvarsroll hos staten framkommit då ansvaret i högre grad delas med civilsamhället, privat sektor, myndigheter och andra organisationer. Detta även kallat "governance" (Hedlund & Montin, 2009). I slutbetänkandet ger staten sina förslag till detta genom att föreslå monetära medel för att underlätta för dialog, samverkan och interaktiv styrning. Vem som har ansvaret för att dialog och samverkan ska ske beskrivs inte mer ingående. Argumenten för att satsa på att utveckla en utökad form av samverkan mellan flera olika aktörer menas vara att öka det lokala inflytandet. Det kan dock ifrågasättas hur detta kan avgöras eftersom att det lokala engagemanget och förutsättningarna på platsen avgör hur stort engagemang som är möjligt. Genom så kallat *local governance* så kan staten ha kvar handlingsutrymmet för politiska målsättningar men medborgarna kan fortsätta kräva ansvar från staten och ha chansen till att påverka och förändra (Hedlund & Montin, 2009).

Den större ansvarstagande rollen som civilsamhället tilldelas var tidigare kommuners, myndigheters eller andra aktörers. Genom vissa av förslagen ersätts tidigare ansvariga aktörer av civilsamhället. Det är alltså till större delen medborgarnas ansvar att kunna lösa problemen med tillhandahållna medel. Dessa skiftningar mellan myndigheternas ansvarsroll till det lokala kan ge oförutsedda resultat (Hedlund & Montin 2009:7ff). Förslag, såsom att utöka Leadermetoden i landet motiveras med att statens överenskommelse med civilsamhället på så sätt kan breddas (SOU 2017:1a.s. 22). Ansvarsrollen blir därmed också tillförordnad lokala aktörer. Något som just Leadermetoden har blivit kritiserad för i tidigare utvärderingar (jmf Jordbruksverket, 2010).

Ordval som “samverkan”, “samordning” samt “sammanhållen” ses förekomma återkommande i flera sammanhang och detta kan ses som ett uttryck för en politisk poäng som texten vill ge uttryck för. Min tolkning av denna retorik är att det är ett sätt från makthavare att visa på att samarbete är ett medel som är nödvändigt för att involvera fler att främja landsbygdens utveckling. Formuleringar, retorik och ordval som berör den hållbara utvecklingen på landsbygden återkommer. “Hållbar”, “utveckling” och “samverkan” kan ses som ledord i nutida politisk diskurs. Dessa förekommer genomgående i betänkandet men förekommer även frekvent i andra samtida policydokument (se t.ex. Tillväxtverket, 2016; Livsmedelsstrategin, 2017).

Eftersom att betänkandet är ett policydokument kan också viktiga förändringar i den politiska diskursen undersökas. En viss förändring i hur landsbygden skildras kan ses i jämförelse med tidigare texter som beskrivit landsbygden. Förändringen i detta policydokument kan ses genom att beskrivningen av landsbygden inte endast utgår från dess tillkortakommanden, landsbygden ingår också som en viktig komponent när man ska möta framtidens utmaningar. Landsbygdens utveckling ska också ske för att skapa en samhällsnytta som når hela landet. Genom att använda retorik och formuleringar som för samman stad och land så kan även målsättningen om att skapa en sammanhållen politik genomföras.

8 Framtida forskning

Fortsatt forskning inom detta område skulle kunna bedrivas genom att undersöka om den diskurs som slutbetänkandet för fram, genom dess förslag och genom dess arbetsformer, kan internaliseras i den sociala och kulturella praktiken. Det skulle då bli en studie som först kan genomföras en tid efter att betänkandets förslag träder i kraft. För att analysera om denna diskurs, genom förslagen, har operationaliserats till den sociala praktiken så skulle förslagsvis en undersökande studie behövas göras. Om diskursen har bidragit till förändrade mönster i den sociala praktiken, kan detta bli intressant att jämföra till dagens sociala och kulturella praktik. Detta kan också fungera som underlag till framtida utvärderingar av förslagen.

Referenser

Litteratur

Bergström, Göran och Boréus Kristina, red. (2005). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 2 upplagan. Lund: Studentlitteratur.

Björnsson, Gunnar och Kihlbom, Ulrik och Ullholm, Anders (2009): Argumentationsanalys: färdigheter för kritiskt tänkande. I Boréus, Kristina och Bergström, Gunnar (2012) *Textens mening och makt-Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3 upplagan. Studentlitteratur: Lund.

Boréus, Kristina, 1994. *Högervåg*. Stockholm: Tidens förlag.

De Vylder, Stefan, 2002, *Utvecklingens drivkrafter*, Stockholm: Forum Syd.

Fairclough, Norman (2003). *Analysing discourse- textual analysis for social research*. London & New York: Routledge Taylor and Francis Group.

Fairclough, N. (2010a). *Critical Discourse Analysis - The Critical Study of Language*. Edinburgh: Pearson Education Limited.

Fairclough, N. (2010b). *Understanding new management ideology*. I *Critical Discourse Analysis - The Critical Study of Language*. Edinburgh: Pearson Education Limited, s 255 – 280.

Fairclough, N. (2010d). Critical discourse analysis, organizational discourse and organizational change. I *Critical Discourse Analysis - The Critical Study of Language*. Edinburgh: Pearson Education Limited, s 347-373.

Hansen, Kjell och Waldenström, Cecilia. (2013). *"The rural" in the Rural Development Programme – words, realities and power*. Opublicerat manuskript. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet.

Hedlund, Gun och Montin, Stig, red. (2009). *Governance på svenska*. Stockholm: Santérus förlag.

Heed, Josefin (2014). *För sig själva tillsammans – En kritisk diskursanalys av Sveriges landsbygdsprogram, 2007-2013*. Sveriges lantbruksuniversitet, Uppsala. Institutionen för stad och land. Agronomprogrammet - landsbygdsutveckling.

Jørgensen Winther, Marianne – Phillips, Louise, 2000. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.

- Larsson, Sam (2005): Kvalitativ metod- en introduktion.
Larsson, Sam och Lilja, Johan och Mannheimer, Katarina (red):
Forskningsmetoder i socialt arbete. Lund: Studentlitteratur.
- Livsmedelsekonomiska institutet. (2006). *Redovisning av förhandsutvärdering av landsbygdsprogrammet 2007-2013*. Lund: Livsmedelsekonomiska institutet.
- Rothstein, Bo (2010). *Politik som förvaltning*. Uppl. 5. Studentlitteratur: Lund.
- Sveriges Lantbruksuniversitet. (2010). *Axel 3 – utvärdering av åtgärder för att diversifiera landsbygdens ekonomi samt förbättra livskvaliteten på landsbygden*. Uppsala: Sveriges Lantbruksuniversitet.
- Sveriges parlamentariska landsbygdskommitté (2017a). *För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*.
Stockholm: Sveriges Regering. (Statens offentliga utredningar 2017:1)
- Sveriges parlamentariska landsbygdskommitté, slutbetänkandet i korthet (2017b). *För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*.
Stockholm: Sveriges Regering. (Statens offentliga utredningar 2016:1)

Källor:

- Boverkets remissvar till dokumentet: *För Sveriges landsbygder - en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*, SOU 2017:1. (2017).
<http://www.boverket.se/contentassets/a5de9ce22aa64588a2f415731a65e123/yttrande-over-remissen-for-sveriges-landsbygder--en-sammhallen-politik-for-arbete-hallbar-tillvaxt-och-valfard.pdf>. Hämtat den 27 April 2017.
- Coompanions remissvar till dokumentet: *För Sveriges landsbygder - en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*, SOU 2017:1. (2017).
<http://www.regeringen.se/495942/contentassets/e1b9cdb8f0f943f9ba35840fa30d96c4/coompanion-sverige.pdf>. Hämtat den 25 maj 2017.
- Interpellation av Edward Riedl (M) besvarad av Åsa Romson 2015/16:425. *Strandskyddet*. (2016). <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/interpellationsdebatt/strandskyddet-H310425>. Hämtat den 25 maj 2017.
- Interpellation av Ewa Thalén Finné (M) besvarad av Karolina Skog (S) 2016/17:414. *Byggnad på jordbruksmark*. (2017).

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/interpellation/byggande-pa-jordbruksmark_H410414. Hämtat den 25 maj 2017.

Interpellation av Lotta Finstorp (M) besvarad av Ardalan Shekarabi (S) 2016/17:380. *Statlig service på landsbygden*. (2017).

https://www.riksdagen.se/sv/webb-tv/video/interpellationsdebatt/statlig-service-pa-landsbygden-_H410380. Hämtat den 25 maj 2017.

Jordbruksverket. *Utvärdering av genomförandet av Leadermetoden, 2007–2011*. (2012) <http://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/utvardering-av-genomforandet-av-leader.html>. Hämtat den 25 maj 2017.

Jordbruksverket. *Om Landsbygdsprogrammet*. (2017) <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/landsbygdfiske/programochvisio-ner/landsbygdsprogrammet20142020/o-mlandsbygdsprogrammet.4.1b8a384c144437186ea10a.html>. Hämtat den 25 maj 2017.

Naturvårdsverkets remissvar. Yttrande den: 2017-03-16 Ärendenr: NV-00736-17 <http://www.regeringen.se/495527/contentassets/e1b9cdb8f0f943f9ba35840fa30d96c4/naturvardsverket.pdf>. Hämtat den 25 maj 2017.

The Organisation for economic Co-operation and development, OECD. *About the OECD*. (2017). <http://www.oecd.org/about/> Hämtat den 10 Juni 2017.

Pressmeddelande, Regeringen. *Sven- Erik Bucht tar emot parlamentariska landsbygdskommitténs slutbetänkande*. 4 januari 2017. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2017/01/sven-erik-bucht-tar-emot-parlamentariska-landsbygdskommittens-slutbetankande/>. Hämtat den 30 maj 2017.

Riksgäldens remissvar till dokumentet: *För Sveriges landsbygder - en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*, SOU 2017:1. https://www.riksdagen.se/globalassets/dokument_sve/om_riksdagen/remissvar/2017/remissvar-landsbygdskommittens-slutbetankande-2017-03-21-slutligt.pdf. Hämtat den 18 Maj 2017.

Slutbetänkande från Tillväxtdelegationen (2003) *Vänd på kuttingen! Tillväxt- och utveckling i ett nytt perspektiv*. Stockholm: Sveriges Regering. (Statens offentliga utredningar 2003:126) <http://www.regeringen.se/49bbb3/contentassets/bfbd67ffed1f48edb878ce55399f721b/vand-pa-kuttingen---tillvaxt-och-utveckling-i-ett-nytt-perspektiv>. Hämtat den 27 April 2017.

Svenska Akademien, Ur Svenska Akademiens ordbok. Ordet: *Samverkan*. Spalt S 932 band 24, 1964. <http://www.saob.se/artikel/?seek=samverka&pz=1>. Hämtat den 25 Maj 2017.

Ändrad fältkod

Tillväxtverket, slutrapport (2016). *Hållbar destinationsutveckling- Insatser för hållbara turistdestinationer 2012-15*.

https://tillvaxtverket.se/download/18.7b2b44bc15a9374dc0eacff6/1489576390913/2012-000794-02+Slutrapport+H%C3%A5llbar+destinationsutveckling+2013-2016.docx+234584_1_1.pdf. Hämtat den 8 Juni 2017.

Vinnovas remissvar till dokumentet: *För Sveriges landsbygder - en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd*, SOU 2017:1. (2017).

<http://www.regeringen.se/49593f/contentassets/e1b9cdb8f0f943f9ba35840fa30d96c4/verket-for-innovationssystem-vinnova.pdf>. Hämtat den 5 maj 2017.

Bilagor

Bilaga 1- Kommitténs medlemmar

Förordnade av regeringen den 1 augusti 2015.

Ordförande:

Kommunalrådet Johan Persson.

Tillsatta riksdagsledamöter:

Ulf Berg (M)

Emma Carlsson Löfdahl (L)

Åsa Coenraads (M)

Anders Forsberg (SD)

Monica Haider (S)

Mattias Jonsson (S)

Håkan Svenneling (V)

Anna-Caren Säterberg (S)

Kristina Yngwe (C)

f.d. riksdagsledamöterna Kew Nordqvist (MP) och Irene Oskarsson (KD)

Förordnade experter i kommittén:

Ämnesrådet Anna Ahlén

Chefsekonomen Bo Andersson

Ämnesrådet Anna Hedberg

Experten Mikael Jardbrink

Kanslirådet Sara Jendi Linder

Kanslirådet Patrik Johansson

Nationalekonomiska analytikern Rebecca Källström

Näringspolitiska experten Sofia Lindblad

Professorn Charlotta Mellander

Ordföranden Staffan Nilsson

Professorn Annika Nordin

T.f. avdelningschefen Inger Normark

Kanslirådet Christina Nylén

Departementsrådet Lars Olsson

Avdelningschefen Niclas Purfürst

Professorn emerita Ewa Rabinowicz

Docenten Josefina Syssner

Regionchefen Patrik Sällström

Handläggaren Jan Torége

Direktören Per Wenner

Den 31 mars 2016 entledigades: Anna Ahlén, Rebecca Källström och Inger Normark.

Förordnade experter den 1 april och 1 oktober 2016:

Departementssekreteraren Börje Alriksson

Analytikern Susanne Edfeldt Sjöling

Departementssekreteraren Philip Fridborn Kempe

Regionala utvecklingsdirektören Christel Gustafsson

Avdelningschefen Anita Norén

Utredaren Andreas Vass

Departementssekreterare Maria Ahlsved

Den 30 september 2016 entledigades: Anna Hedberg.
(SOU 2017:1a)

Bilaga 2- Dialogmöten

Under våren 2016 arrangeras fjorton dialogmöten i Sverige av den parlamentariska landsbygdskommittén. Länsstyrelsen tillsammans med landsting/region/samverkansorgan bjöd in till mötena. Mötena genomfördes genom workshopar och initialt i mötena gav kommittén en bakgrund kring betänkandet och kommitténs uppdrag.

Deltagare: Kommunföreträdare, Almi Företagspartner AB, lokala kapital- och utvecklingsbolag, mikrobanksföreningar, leaderområden, Skogsstyrelsen, andra myndigheter med närvaro i regionen, universitet och högskolor, aktörer inom utbildningssystemet, Inkubatorer och teknikparker (SISP), länsbildningsförbund, folkhögskolor, Naturskyddsföreningen, Företagarna, Hushållningssällskapen, Organisationen Hela Sverige ska leva, Lantbrukarnas Riksförbund, Coompanion, Folkets hus och parker samt andra aktörer från civilsamhället (SOU 20171a,s.283).

Medverkande ledamöter: Anna-Caren Säterberg, Kristina Yngwe, Håkan Svenneling, Kew Nordqvist, Monica Haider, Emma Carlsson-Löfdahl, Åsa Coenraads, Mattias Jonsson, Johan Persson, Anders Forsberg, Åsa Coenraads, Kristina Yngwe, Anna-Caren Säterberg, Ulf Berg, Irene Oskarsson, Håkan Svenneling.

Flera av dessa ledamöter deltog i fler än ett dialogmöte (ibid.s,284).

Besökta platser:

Karlskrona, 2 maj.
Linköping, 2 maj.
Pajala, 2 maj.
Karlstad, 2 maj.
Rättvik, 3 maj.
Gotland, 27 maj.
Örebro, 31 maj.
Varberg, 31 maj.
Svenstavik, 1 juni.
Sollefteå, 1 juni.
Lycksele, 2 juni.
Vindeln, 2 juni.
Lycksele, 2 juni.

Bilaga 3- Remissvar

Naturvårdsverkets remissvar- Sammanfattning

Naturvårdsverket instämmer i kommitténs utgångspunkt att landsbygderna bör ges likvärdiga förutsättningar att utvecklas som andra delar av vårt land. Vi ser även flera synergier mellan miljö kvalitetsmålen, friluftsmålen och en långsiktigt hållbar utveckling av landsbygderna. Naturvårdsverket är positivt till förslaget att ändra reseavdraget till ett avståndsbaserat färdmedelsneutralt system. Naturvårdsverket bedömer att en sådan reform skulle ha stor betydelse för att minska transportsektorns påverkan på klimatet och andra miljö kvalitetsmål. Naturvårdsverket avstyrker den ändring som föreslås i Naturvårdsverkets instruktion.

Naturvårdsverket avstyrker även kommitténs förslag att inrätta landsbygdsdelegationer vid 21 länsstyrelser. Förslaget skulle göra länsstyrelsernas roll som statens företrädare i länen otydligare och det är svårt att se vad som skulle kunna göras i landsbygdsdelegationerna som inte redan kan göras. Det är inte heller praktiskt möjligt för en myndighet av Naturvårdsverkets storlek att medverka i 21 delegationer som träffas en eller flera gånger per år. Ett alternativt sätt att åstadkomma en förbättrad samordning skulle kunna vara att inrätta ett landsbygdsråd knutet till Jordbruksverket.

Naturvårdsverket anser att beskrivningen av vilka konsekvenser förslagen kan få för miljön är otillräcklig. Det är en brist att förslagets inverkan på möjligheten att nå miljö kvalitetsmålen inte beskrivs i konsekvenskapitlet.

Naturvårdsverket instämmer i kommitténs utgångspunkt att landsbygderna bör ges likvärdiga förutsättningar att utvecklas som andra delar av vårt land. Vi kan därmed ställa oss bakom kommitténs förslag till övergripande mål för landsbygdernas utveckling ("En livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd"). Vi delar även kommitténs bild att de naturresurser som finns på landsbygden är viktiga i omställningen till en biobaserad och fossilfri ekonomi. Vi ser även andra synergier mellan miljö kvalitetsmålen, friluftsmålen och en långsiktigt hållbar utveckling av landsbygderna (Naturvårdsverket, 2017).

Vinnovas remissvar- Sammanfattning

Sverige är ett litet men världsledande innovationsland och vår innovationsförmåga är avgörande för hållbar tillväxt och samhällsnytta. Alla länder står inför stora och komplexa utmaningar som kräver att vi hittar nya sätt att arbeta för att skapa en hållbar framtid. Det innebär bland annat att arbeta på ett mer visionsdrivet, systemövergripande och gränsöverskridande sätt. För att vi ska lyckas i framtiden måste hela Sverige bidra.

Vinnova delar många av den parlamentariska landsbygdskommitténs bedömningar men stödjer inte de innovationsrelaterade åtgärdsförslagen. Hållbar attraktivitet och positiva utvecklingsspiraler kräver andra åtgärder som t.ex. gränsöverskridande samverkan, nationell kraftsamling och att det offentliga innovationsstödet till platsbundna näringar samlas och koordineras med resten av samhället (Vinnova, 2017).

Coompanions Remissvar - Sammanfattning

Coompanion ser i huvudsak positivt på landsbygdskommitténs betänkande, och då särskilt att det lämnas konkreta förslag. Vi uppfattar att samarbete och samverkan genomsyrar texten men att det saknas en beskrivning av den bredd av aktörer som arbetar med, och har erfarenhet av lokal och regional utveckling för näringslivet rent konkret. Endast ett fåtal nämns, och en del av dem är inte de som annars vanligtvis uppfattas engagera sig för landsbygdens utveckling. Komplettera därför kommitténs första punkt om ytterligare finansiering, till att även gälla de organisationer som redan nu är verksamma på landsbygden på ett statligt uppdrag, exempelvis Coompanion.

Coompanion är företagsrådgivaren med särskilt fokus på att driva företag tillsammans och på samverkan mellan olika aktörer. I detta sammanhang vill vi också betona att samtliga fem associationsformer ska behandlas lika i näringspolitiken och att statliga företagsstöd skall ges oberoende av sökandes associationsform. En genomlysning av detta behövs då exempelvis ekonomisk förening tidigare har exkluderats av Vinnova. Kooperationen har både historiskt sett och i nutid spelat en viktig roll i att genom företagande lösa samhällsutmaningar. Att ta samhällshänsyn är en grundläggande princip för kooperativt företagande. Samarbete och demokratiskt företagande skapar mervärde och tillväxt i skilda branscher som exempelvis mat- och skogsproduktion, handel, bostadsbyggande, vård & omsorg, undervisning samt många lokala servicelösningar såsom butiker och drivmedelsstationer. Också inom tjänste- och kunskapssektorn, liksom kultur & kreativa näringar och besöksnäringen finns kooperativa företag med stor potential.

Personalkooperativ kan vara en lösning på delar av generationsskiftesproblematiken och därför behövs ytterligare resurser för rådgivning om detta. Kommitténs målsättningar vad gäller kommersiell service, välfärdstjänster och tillgång till kultur skulle åtminstone till en del kunna lösas i kooperativ form som alternativ till offentlig regi. Alternativa

driftsformer utmanar systemen och triggar till förbättringar och därmed till höjd kvalitet. Alternativa driftsformer i kooperativ regi öppnar för delaktighet och inflytande i form av ägarskap/medlemskap samt till stora möjligheter att påverka sin vardag. Detta kan ses som en konkurrensfördel i dagens kärva läge vad gäller rekrytering av personal.

Betänkandet saknar förslag till stöd för sociala innovationer och Coompanion föreslår därför att stimulansinsatser och finansiering av sociala innovationer och initiativ såsom samhälls-entreprenörskap etc. skall anvisas. Dessutom behöver lokala och regionala "Överenskommelser" eller s.k. Plattformar för social ekonomi" stöd och stimulans, för att tjäna som samordnande arenor för civilsamhällets och det offentligas aktörer. Förutom ökad finansiering till nybyggnation av fibernät, behövs stimulans och finansiering för såväl utveckling som koordinering av tjänster i fibernäten utifrån landsbygdens olika behov. I ett bredare perspektiv konstaterar vi att den kollaborativa ekonomin, som dock inte är någon nyhet för landsbygdsbefolkningen, växer över hela världen och kräver goda kommunikationer både fysiskt och digitalt.

Vi saknar ungdomsperspektivet i utredningen och även frågan om integration. Nyanlända kommer som en räddning och lösning för många landsbygdskommuners demografiska utveckling och även för dess kompetens- och personalbehov. Ungdomars möjlighet att påverka och vara delaktiga i landsbygds utveckling och sin egen framtid kräver särskilda insatser.

Coompanion anser att representation av organisationer som arbetar med lokal utveckling och näringsliv ska finnas med i förslagen. Landsbygdsdelegationer och att en bred kombination av rådgivare och experter behövs för att främja landsbygdens och det lokala näringslivets utveckling. Fler aktörer än de som kommittén beskriver gör redan nu utomordentliga insatser för landsbygden. Coompanion är företagsrådgivaren för de som vill starta företag tillsammans, främst i kooperativ form. Vi arbetar också med lokal och regional utveckling.

Coompanion breddar entreprenörskapet via skräddarsydd information, företagsrådgivning, utbildning och affärsutveckling - från idé till framgångsrikt företagande. Kooperativt företagande bedrivs oftast i associationsformen ekonomisk förening, ibland som aktiebolag eller handelsbolag.

Coompanion ägs av mer än 1100 medlemmar och styrs regionalt av 25 separata juridiska enheter (ekonomiska föreningar) som har drygt 100 medarbetare fördelade över hela landet. De 25 regionala kontoren samordnas och äger i sin tur Coompanion Sverige. Coompanions statliga uppdrag utgår från regeringens förordning SFS 2005:876, och vidare via Tillväxtverkets anslag utifrån gällande regleringsbrev (Coompanion, 2017).

Riksgäldens remissvar - Sammanfattning

Riksgäldens remissvar avgränsas endast till kommitténs förslag om s.k. landsbygdslån. I övriga delar av slutbetänkandet avstår Riksgälden från att yttra sig.

Kommitténs förslag avseende s.k. landsbygdslån I avsnitt 5.2.1, Förbättrade krediter för byggande av bostäder i landsbygderna, föreslår kommittén att regeringen ska utreda om långivning till boende i landsbygderna underlättas genom införandet av särskilda landsbygdslån för byggande av egna hem, hyresrätter, ägarlägenheter, kooperativa hyresrätter och bostadsrätter i landsbygderna. Kommittén anser att det befintliga systemet med statliga kreditgarantier för lån till ny- och ombyggnad av bostäder, ett system som hanteras av Boverket, inte skapar tillräckligt gynnsamma förutsättningar för ny- eller ombyggnad av bostäder i landsbygderna. Anledningen till detta är enligt kommittén att bankerna sällan är beredda att ge lån till byggande och ombyggnation av fastigheter som har, eller kommer att ha, ett lägre marknadsvärde än produktionskostnaden.

Vidare menar man att bankerna som regel heller inte tar hänsyn till att kostnaderna för lånet kan bli lägre på grund av att staten ger en kreditgaranti för lånet. Kommittén föreslår därför att regeringen utreder en alternativ modell för att finansiera ett ökat byggande eller ombyggnad av bostäder i landsbygderna.

Riksgälden konstaterar att regeringen i januari 2017 har gett en särskild utredare i uppdrag att undersöka hur bättre förutsättningar kan skapas för långsiktig finansiering av ny- och ombyggnad av bostäder. Uppdraget innefattar även att ge förslag på ett system med förmånliga statliga topplån för att underlätta byggandet av studentbostäder och hyresrättsbostäder samt utreda landsbygdskommitténs förslag om så kallade landsbygdslån. Med anledning av att förslaget ska utredas vidare begränsar Riksgälden sitt remissvar till att lyfta fram ett antal väsentliga frågeställningar för den nya utredningen att förhålla sig till i det fortsatta arbetet med de s.k. landsbygdslånen (Riksgälden, 2017).

Boverkets Remissyttrande - Sammanfattning

Boverket ser positivt på ansatsen att på ett tydligt och sammanhållet sätt lyfta förutsättningar för utveckling på landsbygden. Landsbygdens förutsättningar ser emellertid olika ut beroende på bland annat territoriella och demografiska förutsättningar, något som utredningen förhåller sig relativt svepande till. Boverket anser det önskvärt att komplettera en eventuell landsbygdsstrategi med en övergripande nationell målbild och strategi för hela den territoriella utvecklingen.

För att säkerställa en hållbar samhällsutveckling med en levande landsbygd krävs en långsiktig god hushållning med mark och vattenområden. Den

fysiska planeringen kan utifrån lokala och regionala förutsättningar bidra till att lyfta platsspecifika tillgångar utifrån deras potential att bidra med värden och tjänster för människan och för ekosystemet som helhet. Utifrån ett sådant förhållningssätt är det centralt att den lokala och regionala nivån samverkar och att funktionella snarare än administrativa hänsyn blir vägledande för ett gemensamt utvecklingsarbete.

Boverket saknar den Europeiska landskapskonventionen (ELC) i slutbetänkandet. Landskapskonventionen kan vara ett bra sätt att lyfta landsbygdsfrågor eftersom den innebär att Sverige ska tillämpa ett landskapsperspektiv i sin politik för regional utveckling, stadsplanering, kultur- och naturmiljövård, jordbruk, skogsbruk och alla andra områden som kan ha inverkan på landskap.

Boverket har i övrigt avgränsat sitt svar till att gälla de delar av slutbetänkandet som berör myndighetens verksamhetsområde. Boverket har inga synpunkter på övriga förslag i betänkandet (Boverket, 2017).